

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT**

**KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA
KULTURA RELIGIJA
ZA GIMNAZIJE**

Zenica, juni 2022.

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT**

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA

KULTURA RELIGIJA

ZA GIMNAZIJE

Zenica, juni 2022.

Kurikulum nastavnog predmeta Kultura religija za gimnazije

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Kultura religija za gimnazije u Zeničko-dobojskom kantonu objavljena je u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona“, broj: __/__, ____. ____ 2022. godine.

Izdavač: Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona

Za izdavača: prof. dr. Spahija Kozlić, ministar

Voditeljica Stručnog tima:

Aida Salkić, direktorica Pedagoškog zavoda Zenica

Grupa za izradu predmetnog kurikuluma:

Emir Uzunalić, voditelj
mr.sc. Mirza Čehajić, koordinator
Izet Čamdžić, član
Emir Kozlić, član
Elvedina Bektaš, član
Alisa Salčinović, član
Ismet Suljić, član

Recenzenti:

dr.sc. Nezir Krčalo
dr.sc. Esad Delibašić

Tehnička priprema i uređenje:

Pedagoški zavod Zenica

SADRŽAJ

A/ OPIS PREDMETA	4
B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA	5
C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA	6
D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	9
4. razred gimnazije	9
E/ UČENJE I PODUČAVANJE	16
F/ VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU	18
G/ PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA	21

A/ OPIS PREDMETA

S obzirom na nezadrživu društveno-kulturološku globalizaciju svijeta kao i sve češće i kompleksnije susrete ljudi različitih religija, sve je značajnija spoznaja specifičnosti religija. Samo zajedničkim djelovanjem mnoštva posebnosti u religijama može nastati opće priznato, što bi moglo uspostaviti ravnotežu između sputanosti i slobode. Upravo spoznajom specifičnosti religija dolazi se do razvoja individualnih vrijednosti i ponašanja ljudi prema tim vrijednostima, a samim tim i do sticanja sposobnosti i spremnosti za dijalog u svojoj zajednici, s drugim religijskim zajednicama u Bosni i Hercegovini, Evropi i svijetu.

Svrha predmeta Kultura religija je razvijanje duha poštovanja i tolerancije prema ljudima drugih svjetonazora, a posebno pripadnicima drugih religija i osposobljavanje učenika za razumijevanje različitih religijskih vrijednosti, njihov nastanak i kulturno značenje. Izučavanjem ovog predmeta učenici treba da shvate značaj religijskog odgoja, normi, vrijednosti i gledišta na prirodu čovjeka, društvo, kulturu i tradiciju.

Predmet Kultura religija tematizira zajednička i lična iskustva mladih naraštaja u Bosni i Hercegovini, koja oni svakodnevno stižu s ovdje postojećim religijama. Stoga predmet Kultura religija nije konkurencija konfesionalnoj vjeronauci i ne može zamijeniti pravo na vjersko obrazovanje, već se nadograđuje na znanja koja se stižu konfesionalnim vjerskim obrazovanjem, u školama i/ili vjerskim zajednicama i polazi od pretpostavke da je nastava vjeronauke sadržajno pedagoško mjesto autentičnog spoznavanja lične religijske pripadnosti. Dakle, odnos ovih predmeta je zasnovan na međusobnoj saradnji i služi kao mjera za jačanje povjerenja, unapređenje međureligijske tolerancije i razumijevanja. Izučavanjem kulture religija smanjuju se mogući nesporazumi i konflikti koji proizilaze iz nedovoljnog poznavanja vjera i kultura drugih ljudi. Na tim osnovama, ovaj predmet vodi učenika ka samosvjesnom dijalogu i suživotu s pripadnicima drugih religija, ali i ljudima drugačijih svjetonazora. Pri tome se nastavni sadržaji u istoj mjeri oslanjaju na već priznate spoznaje religijskih zajednica samih sebe, koje se može utvrditi samo u kooperaciji s njima, kao i na konkretna učenička iskustva iz suživota s pripadnicima drugih religija.

Nastavni predmet Kultura religija doprinosi izgrađivanju moralno-etičkih vrijednosti i ključnih kompetencija mladih koje omogućavaju stvaralačko i integrirano učenje, razvijanje identiteta u pluralističkom društvu, razumijevanje načina i posljedica širenja religijskih učenja, razumijevanju i razvoju tolerancije prema ljudima drugačijeg pogleda na svijet i svjesno ostvarenje života na temeljima univerzalnih etičkih vrijednosti.

Kultura religija, kao nastava orijentirana na iskustvo, primjenjuje nastavne metode koje omogućuju tematiziranje životne stvarnosti učenika. Stoga u centru procesa učenja, u prvom planu ne stoji recepcija, nego produkcija znanja, pojmova, sadržaja, običaja i vrijednosti. Neke od karakteristika u vezi sa ovim su: solidarnost, odlučnost, kreativnost, istrajnost, raznolikost, zajednica, rizici. Pripada društveno-humanističkom području, ali svojim sadržajima ulazi i u ostala naučna područja i međupredmetne teme, te njeguje interdisciplinarni dijalog i međupredmetnu saradnju s drugim nastavnim predmetima unutar društveno-humanističkog, ali i drugih odgojno-obrazovnih područja. Izučava se jedan sat sedmično u četvrtoj godini gimnazijskog obrazovanja.

B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA

Učenje i podučavanje predmeta Kultura religija usmjereno je na usvajanje, na neutralan i objektivan način, relevantnih znanja o autentičnosti religija, odnosu religije, društva, države i porodice, kao i prepoznavanju doprinosa religije razvoju kulture, etičnosti, zajedništva i identiteta, a sve radi odgajanja duhom i kulturom prožetog i ispunjenog čovjeka.

Temeljni ciljevi učenja i podučavanja nastavnog predmeta Kultura religija su:

1. Jačanje interesa za osnovne religijske vrijednosti, kulturu, historiju i temeljna značenja i spoznati osnovne pojmove i kategorije za razumijevanje temeljnih religijskih postavki.
2. Odgajanje u duhu poštovanja i tolerancije ljudi drugih svjetonazora, posebno pripadnika drugih religija.
3. Razvijanje sposobnosti i spremnosti za susrete s pripadnicima drugih religija i njihovim zajednicama radi razumijevanja elemenata njihovog kulturnog naslijeđa i utvrđivanja povezanosti lokalnog i globalnog, tradicionalnog i modernog-postmodernog, većinskog i manjinskog, duhovnog i materijalnog, etničkog i multikulturalnog.
4. Razvijanje sposobnosti i spremnosti za usvajanje temeljnih znanja o drugim religijama, kao i svijesti o razlikama u svjetonazorima među pripadnicima različitih religija radi utvrđivanja njihovog uticaja na globalne odnose, događaje i promjene u društvu općenito.
5. Proširivanje kulturološkog vidokruga radi unapređivanja svijesti o ulozi pojedinca u očuvanju prirodne i kulturne baštine u zavičaju, domovini i svijetu.
6. Uočavanje važnosti poštivanja svačijeg prava na slobodu vjeroispovijesti ili vjerovanja, njegovanje demokratskog građanskog prava, promoviranje razumijevanja društvenih različitosti i u isto vrijeme, jačanje društvene kohezije.

C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA

Predmet Kultura religija organiziran je u tri međusobno povezana predmetna područja:

- Religija i društvo,
- Religija i kultura i
- Moralno dobročinstvo religije.

Polazišta su koncepcije savremene teorije učenja i sticanja kompetencija te jedinstvena organizacija predmeta koja proizlazi iz opće važnosti ključnih društvenih pitanja i problema s posebnom pedagoško-didaktičkom nadnesenošću na historiju u Bosni i Hercegovini. To prije svega znači da se o ključnim problemima, kao npr. očuvanje mira, identiteta čovjeka i naroda, mora razmišljati s posebnim osvrtom na historiju Bosne i Hercegovine. Predmet Kultura religija pri tom upućuje na odgovornost religija i religijskih zajednica u Bosni i Hercegovini za razvoj mirnog društvenog suživota, uspostavljanje dijaloga i očuvanje kulturno-historijskog naslijeđa.

Sva tri predmetna područja čine uravnoteženu strukturu cjelokupnog nastavnog predmeta, međusobno se prožimaju u sadržajnom i funkcionalnom smislu, pridonose razvoju konceptualnog i proceduralnog znanja i mišljenja primjenjivog na bilo koju temu ili sadržaj u ovom nastavnom predmetu, te su polazište odgojno-obrazovnih ishoda unutar predmeta.

A. Religija i društvo

Religija kao najstariji oblik društvene svijesti ima snažan uticaj na cjelokupnost odnosa ljudi, kako prema prirodi tako i na međusobne odnose ljudi općenito. Predmetno područje religija i društvo se temelji na razumijevanju uticaja religije u različitim društvenim, kulturnim i međukulturnim kontekstima. Predmetnim područjem se potiče razvoj znanja o sebi i drugima, uvažavanje različitih uvjerenja i vrijednosti, te se omogućuje djelovanje u društvenoj zajednici.

Predmetno područje obuhvata:

- temeljno znanje o svjetskim religijama s posebnim osvrtom na religije u Bosni i Hercegovini,
- sposobnost uočavanja uloge religija u oblikovanju životno praktične stvarnosti i moralnom razvoju pojedinaca i društva,
- sposobnost da se zapitaju šta različite religije govore o velikim problemima današnjice, kako bi mogli usporediti njihova stajališta,
- vođenje konstruktivnog dijaloga s pripadnicima drugih religija u vlastitom religijskom okruženju.

B. Religija i kultura

Pod uticajem religije su nastale kulture koje se odnose na društveno naslijeđe ljudi, to jest na naučene obrasce mišljenja, osjećanja i djelovanja neke grupe, zajednice ili društva, kao i na izraze tih obrazaca u materijalnim objektima. Predmetno područje religija i kultura se fokusira na razumijevanje religije i kulture s gledišta svakodnevnoga života, s društvenoga gledišta, kulture religija u odnosu na popularnu kulturu i kulture religija u odnosu prema

književnosti i ostalim umjetnostima, te uticaju kulture religija na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta.

Predmetno područje obuhvata:

- razumijevanje, interpretaciju i vrednovanje kulturnog naslijeđa radi ličnog razvoja, sticanja i razvijanja znanja i stavova te vlastitog stvaralaštva,
- razumijevanje stvaralačke i umjetničke uloge religije i njenog kulturnog značenja,
- svijest o uticaju religijskih tradicija na društveni i kulturološki razvoj Bosne i Hercegovine,
- sticanje kulturno-historijskih znanja o religiji, te uvid u reprezentativno naslijeđe religijske kulture radi razvoja stvaralačkoga i kritičkog mišljenja, te proširivanja vlastitoga iskustva doživljavanja kulturnog naslijeđa.

C. Moralno dobročinstvo religije

Moralno dobročinstvo religije je različito u kontekstu vremena, a i prostora, a u najširem smislu obuhvaća društvenu svijesti, skup nepisanih pravila, običaja, navika, normi i vrijednosti koje su prihvaćene u životu religijske zajednice. Predmetno područje osposobljava učenika za moralno i etičko prosuđivanje i u saradnji s drugima razvija i njeguje etičke senzibilitete provodeći aktivnosti koje nose obilježje moralno ispravnog djelovanja.

Predmetno područje obuhvata:

- spoznaju da očuvanje ljudskog dostojanstva, mira, stvaranje socijalne pravde i slobode, kao i nepovredivost slobode mišljenja i uvjerenja predstavljaju osnovne društvene vrijednosti humanog društva, a istovremeno i lično dobro svakog čovjeka,
- spoznaju da je sloboda mišljenja i uvjerenje drugog temelj vlastite slobode, što prije svega važi za slobodu religijskih uvjerenja,
- spoznaju da je povjerenje u samostalnost vlastitog mišljenja i vlastitog uvjerenja preduvjet za sposobnost pronalaženja kompromisa i prihvaćanje saglasnost.

Oblasna struktura nastavnog predmeta Kultura religija

Za sva tri navedena predmetna područja (oblasti/domene), razrađeni su odgojno-obrazovni ishodi koji su okosnica predmetnog kurikulumu Kulture religije. Odgojno-obrazovni ishodi pomažu nastavnicima u praćenju napretka učenika i u vrednovanju učeničkih postignuća. Tokom pripremanja procesa učenja i podučavanja nastavnik treba povezati odgojno-obrazovne ishode sa sadržajima navedenim u kurikulumu i metodama podučavanja. U tabelama su odgojno-obrazovni ishodi označeni šiframa.

Skraćenice poput A.IV.1. ili B.IV.2. i sl. označavaju redom: oblast kojoj ishod pripada (A – Religija i društvo, B – Religija i kultura, C – Moralno dobročinstvo religije), godinu podučavanja predmeta (IV. – četvrti razred), te redni broj odgojno-obrazovnog ishoda koji se podučava u sklopu navedene oblasti. Skraćenice tipa DHP-1.1.1. ili DHP-1.1.2. i sl. označavaju poveznicu sa Zajedničkom jezgrom nastavnih planova i programa za društveno humanističko područje definiranih na ishodima učenja, odakle su ishodi dijelom ili u cjelosti preuzeti.

D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI**GIMNAZIJA****4. razred /30 nastavnih sati godišnje/**

Oblast: A/ Religija i društvo	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.IV.1. Analizira religiju kao najstariji oblik društvene svijesti u odnosu prema identitetu pojedinca i društva u državi, Evropi i svijetu	<ul style="list-style-type: none"> Analizira pojam religije i razvoj društva kroz određene događaje iz vremena u kome su nastali i iz današnje perspektive. Daje kritički osvrt o prekretnicama, promjenama i posljedicama u društvu nastalim pod utjecajem religija. Analizira svjetske religije s posebnim osvrtom na religije u Bosni i Hercegovini i njihov uticaj na vlastiti identitet i ostale identitete uz obrazloženje višestrukosti identiteta pojedinca.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.1, DHP 1.1.2, DHP 1.1.3
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> Religija, društvo, država, narod, nacija, identitet. Temeljna znanja o nastanku i razvoju monoteističkih religija (judaizam, kršćanstvo, islam). Prekretnice i promjene nastale pod utjecajem monoteističkih religija. Zadaci religije i religijskih zajednica u državi. Religija i identitet. Isprepletenost etničkog, nacionalnog i religijskog identiteta u Bosni i Hercegovini. 	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ishod se ostvaruje u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika. Može se ostvariti različitim oblicima rada i to aktivnostima i projektima kojima će nastavnik istaknuti središnju refleksiju na religiju, identitet, društvo, prekretnice, promjene i posljedice u društvu pod utjecajem religija u povezanosti s ishodima drugih nastavnih područja.	
A.IV.2. Objašnjava važnost uvažavanja religijskog identiteta unutar i između religijskih zajednica.	<ul style="list-style-type: none"> Razlikuje vlastiti identitet od ostalih identiteta uz poštivanje različitosti. Daje kritički osvrt o utjecaju religije na razvoj pojedinca, zajednice i društva.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.1, DHP 1.2.2, DHP 1.2.3
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> Jedinstvenost svakog čovjeka. Različitost ljudskih „rasa“ i njihova sličnost. Ponašanje prema drugom u vlastitom prostoru. Međudnos religije, identiteta i društva. 	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ishod se ostvaruje primjenom različitih oblika rada kroz poticanje razvoja znanja o sebi i drugima kao i razvijanje uvažavanja različitih uvjerenja i vrijednosti. Potrebno je omogućiti aktivno učestvovanje učenika i međupredmetno povezivanje.	
A.IV.3. Analizira ulogu religijskih zajednica u očuvanju zajedništva, mira, ljudskog dostojanstva, slobode i institucionalne zaštite ljudskih prava.	<ul style="list-style-type: none"> Raspravlja o značaju uloge religijskih zajednica u očuvanju ljudskog dostojanstva, mira, stvaranja socijalne pravde i slobode, nepovredivosti slobode mišljenja i uvjerenja kao temeljnim društvenim vrijednostima

	<p>humanog društva.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analizira određena reagiranja religijskih zajednica u odnosu na pitanja iz života ljudi. • Argumentira doprinos religijskih zajednica očuvanju zajedništva, mira, ljudskog dostojanstva, slobode i institucionalne zaštite ljudskih prava. • Kritički prosuđuje uticaj religijskih zajednica na proces akulturacije kao nužnom civilizacijskom procesu.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.1, DHP 1.2.2, DHP 1.2.3
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> • Antropološki aspekti nastanka zajednica. • Identifikacija sa zajednicama u svakodnevnici. • Uvid u prvobitne zajednice ranog judaizma, kršćanstva i islama. • Blagdani i slave kao potvrda i slavljenje zajedništva. • Predstava raja u različitim religijama. • Historija religijskih zajednica u Bosni i Hercegovini. • Biti upućen na druge. • Historija Jeruzalema kao paradigma ophođenja prema pripadniku druge vjere na skućenom životnom prostoru. • Mi u Bosni i Hercegovini –mogućnost postojanja „Mi“ u Bosni i Hercegovini. 	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
<p>Ishod se ostvaruje kroz: odgovarajuće metode za plodonosan i konstruktivan dijalog, obezbjeđivanje uslova za vođenje konstruktivnog dijaloga s pripadnicima drugih religija u vlastitom religijskom okruženju, spoznaju da i različiti religijski stavovi mogu dovesti do zajedničkog djelovanja u interesu humanog društva, spoznaju da su norme i vrijednosti zajedništva dio naslijeđa, ali da mogu opstati samo ukoliko ih ljudi nanovo ostvaruju kroz zajedničko djelovanje, svijest o značaju uloge religije tokom dijaloga i susreta kultura u globaliziranom društvu, poticanje svjesnosti o jedinstvenosti i vrijednosti različitih mišljenja, stavova i ideja, društava i kultura radi uspješne komunikacije te razumijevanja drugih i drugačijih, a u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja.</p>	
A.IV.4. Analizira važnost odgovornog odnosa prema čovjeku, prirodi i društvu kao preduvjetu za ostvarenje ljepote života.	<ul style="list-style-type: none"> • Procjenjuje ulogu religije na razvoj odgovornog odnosa prema čovjeku, prirodi i društvu kao preduvjetu za ostvarenje ljepote života. • Analizira religijska učenja o porodici, braku i zasnivanju bračne zajednice. • Prepoznaje znakove religije, vrline i podjele obaveza u porodici. • Prepoznaje ulogu religije u oblikovanju odnosa prema čovjeku, životinjama, biljkama i životno praktičnoj stvarnosti općenito. • Kritički prosuđuje o stepenu uključenosti religijskih zajednica u provođenju mjera zaštite životnog okruženja.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 3.2.1, DHP 3.3.1, DHP 4.2.2
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> • Državna, društvena i religijska zanimanja. • Ophođenje prema životinjama i religija o ophođenju ljudi prema životinjama. • Odnos prema prirodi i religija o odnosu čovjeka prema prirodi. • Porodica, stvaranje porodice. • Vidljivi i nevidljivi znakovi religije u porodici. • Doživljenje porodice. 	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
<p>Ishod se ostvaruje u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja i u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika kao i aktuelnim dešavanjima. Projektnim zadacima aktivirati</p>	

učenike da istraže šta različite religije govore o velikim problemima današnjice, kako bi mogli uporediti njihova stajališta. Nastavnik će refleksiju staviti i na porodicu iz ugla monoteističkih religija radi stvaranja slike o značaju porodičnog života za uređenje društva.

Oblast: B/ Religija i kultura	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.IV.1. Analizira odnos kulture i religije kao i utjecaj religije na ponašanje ljudi koji žive u određenoj kulturi.	<ul style="list-style-type: none"> • Analizira povezanost kulture i duhovnosti, umjetnosti i religije. • Analizira utjecaj religija na kulturu naroda u Bosni i Hercegovini. • Daje kritički osvrt na ponašanje ljudi koji žive u određenoj kulturi s posebnim osvrtom na uticaj religije na ponašanje ljudi u Bosni i Hercegovini.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.1, DHP 1.2.4, DHP 1.2.5
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> • Kultura i umjetnost. • Sveto, sakralno i profano. • Obred. • Povezanost umjetnosti i religije. • Religije i književnosti. • Religije i nauke. • Sveta mjesta religija. 	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
<p>Ishod se ostvaruje u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja i u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika. Primjenom različitih oblika rada kroz poticanje razvoja znanja o kulturama nastalim pod utjecajem religija, kao i razvijanje uvažavanja različitih kultura i dinamične duhovnosti u Bosni i Hercegovini. Potrebno je omogućiti aktivno učestvovanje učenika i međupredmetno povezivanje. Projektnim zadacima aktivirati učenike da istraže kako su različite religije ostavile trag na kulturu u domovini, Evropi i svijetu.</p>	
B.IV.2. Objašnjava kulturni doprinos religija arhitekturi, slikarstvu, književnosti i muzici.	<ul style="list-style-type: none"> • Objašnjava kulturni doprinos religija arhitekturi kroz gradnju objekta za zajedničke molitve. • Objašnjava doprinos religije slikarstvu. • Analizira utjecaj religije na književnost. • Objašnjava duhovnu muziku iz ugla monoteističkih religija.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.1, DHP 1.2.3, DHP 1.3.1
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> • Crkve, džamije, sinagoge kao primjeri religijskog graditeljstva. • Hrišćansko/kršćansko graditeljstvo. • Islamsko graditeljstvo. • Jevrejsko graditeljstvo. • Slikarstvo u objavljenim religijama. • Duhovna muzika Jevreja. • Islamska muzika. • Hrišćanska/kršćanska muzika. • Multireligijska muzika. • Sveti tekstovi i književnost. • Uticaj svetih tekstova na književnost. 	

Preporuke za ostvarenje ishoda	
<p>Ishod se ostvaruje u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja i u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika, kao i aktuelnim dešavanjima. Projektnim zadacima aktivirati učenike da istraže uticaj religija na arhitekturu, književnost, slikarstvo i muziku u Bosni i Hercegovini kako bi ih mogli bolje upoznati i čuvati zajedničkim djelovanjem. Nastavnik će refleksiju staviti na značaj kulture nastale pod utjecajem religija radi stvaranja slike o sebi i društvu općenito.</p>	
<p>B.IV.3. Upoznaje kulturne i religijske različitosti, te opisuje razloge te različitosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Raščlanjuje kulturne i religijske različitosti. • Izdvaja i opisuje razloge nastalih razlika u kulturama nastalim pod utjecajem religija. • Upoređuje obilježja svoje kulturne skupine s obilježjima drugih skupina unutar multikulturnog društva.
<p>Poveznice sa ZJNPP</p>	<p>DHP 1.1.1, DHP 1.2.1, DHP 1.2.2</p>
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> • Usmena predanja. • Umjetnost, vjerovanja. • Običaji, norme. • Društvene institucije. • Tabui, zabrane i praznici/blagdani u religijskom okrilju. • Povezanost lokalno i globalnog, tradicionalnog i modernog/postmodernog, duhovnog i materijalnog religijskog naslijeđa. 	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
<p>Ishod se ostvaruje u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja i u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika, kao i aktuelnim dešavanjima. Projektnim zadacima aktivirati učenike da istraže kulturne i religijske različitosti u Bosni i Hercegovini kako bi ih mogli bolje upoznati, sagledati kulturno bogatstvo Bosne i Hercegovine i čuvati ga zajedničkim djelovanjem. Nastavnik će refleksiju staviti na značaj kulture nastale pod utjecajem religija, radi stvaranja slike o sebi i društvu općenito.</p>	
<p>B.IV.4. Analizira ulogu pojedinca u očuvanju kulturne baštine u zavičaju, domovini i svijetu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objašnjava ispravno ponašanje očuvanja kulturne baštine nastale pod utjecajem religija. • Analizira značaj kulturne baštine nastale pod utjecajem religija i načine njene zaštite i očuvanja. • Opisuje značaj ustanova i organizacija koje se bave očuvanjem kulturne baštine.
<p>Poveznice sa ZJNPP</p>	<p>DHP 1.2.3, DHP 1.2.4, DHP 1.3.1</p>
Ključni sadržaji	
<p>Primjeri očuvanja usmenih predanja, umjetnosti, vjerovanja, običaja, normi, društvenih institucija, duhovnog i materijalnog religijskog naslijeđa radi zadržavanja religijskog obilježja kulturnog naslijeđa s aspekta suživota i tolerancije.</p>	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
<p>Ishod se ostvaruje u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja i u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika, kao i aktuelnim dešavanjima. Projektnim zadacima aktivirati učenike da osvijeste značaj uloge pojedinca u očuvanju kulturne i religijske različitosti u Bosni i Hercegovini, kako bi ih mogli bolje upoznati, sagledati kulturno bogatstvo Bosne i Hercegovine i čuvati ga zajedničkim djelovanjem. Nastavnik će refleksiju staviti na značaj očuvanja kulture nastale pod utjecajem religija radi suživota i tolerancije.</p>	

Oblast: C/ Moralno dobročinstvo religije	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.IV.1. Analizira odnos religije i zajednice.	<ul style="list-style-type: none"> • Objašnjava pojmove: etika, moral, dobro, etičko pitanje, moralno pitanje, moralna dilema, vrijednosti, vrlina, savjest, dobro, zlo, nereligioznost, ateizam, agnosticizam, zlatno pravilo, sekularizam. • Procjenjuje ulogu religije u pronalaženju ciljeva, prioriteta, ideala i normi za pojedinačno i kolektivno ponašanje u zajednici. • Analizira utjecaj religija, ali i različitih religioznih pokreta na današnje (savremeno) društvo. • Prepoznaje doprinose i utjecaje temeljnih vrijednosti monoteističkih religija na moralni život u zajednici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.4, DHP 1.2.5, DHP 1.3.3
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> • Etika. • Vrste etike. • Religijska etika. • Nereligijska etika. • Dobro. • Uloga razuma pri razdvajanju dobra od zla. • Nereligioznost, ateizam, agnosticizam. • Zlatno pravilo. • Sekularizam. • Deklaracija za svjetski etos. 	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
<p>Ishod je pokazatelj postignuća učenika prvenstveno u afektivnom, a potom u kognitivnom području. Zadatak nastavnika je da organizira iskustva učenja i podučavanja o moralnim i etičkim pitanjima na primjerima iz religija, na način da nakon susreta s odabranim temama učenici u analizi i oblikovanju svojih stajališta primjereno koriste sve pojmove navedene u razradi ishoda. Takva iskustva učenja i poučavanja omogućavaju ostvarenje ovog ishoda, te ukazuju na napredak učenika u afektivnom području koji se prvenstveno ogleda u razumijevanju i preispitivanju vlastitih stajališta, te prepoznavanju i prihvatanju etičkih vrijednosti kao vlastitih kriterija u promišljanju i djelovanju.</p>	
C.IV.2. Objašnjava etička naučavanja judaizma, hrišćanstva/kršćanstva i islama.	<ul style="list-style-type: none"> • Objašnjava specifičnosti jevrejske etike. • Objašnjava specifičnosti kršćanske/hrišćanske etike. • Objašnjava specifičnosti islamske etike.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.1, DHP 1.1.2, DHP 1.2.2
Ključni sadržaji	
<ul style="list-style-type: none"> • Specifičnosti jevrejske etike. • Etičke norme/zapovijedi/ Tore ili micve, rabinske micve. • Specifičnosti kršćanske/hrišćanske etike, zapovijedi Zakona. • Sedam glavnih grijeha u kršćanstvu/hrišćanstvu. • Osam blaženstava u kršćanstvu/hrišćanstvu. • Specifičnosti islamske etike –ahlaka. • Citati iz Kur'ana i hadisi o dobru i lijepom ponašanju. 	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
<p>Ishod se ostvaruje u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja i u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika, kao i aktuelnim dešavanjima. Izgradnju znanja kod učenika o moralnim i etičkim problemima koje razmatraju monoteističke religije kao i razvijanje njegovih vještina moralnog i etičkog prosuđivanja tih problema, nastavnik treba poticati osmišljavanjem i provođenjem različitih aktivnosti u koje je učenik uključen, a prvenstveno kroz aktivnosti u kojima učenik djeluje izvan škole stvarajući pozitivne promjene u zajednici.</p>	

<p>C.IV.3. Upoređuje zapovijedi koje važe u religijama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objašnjava zapovijedi (Dekalog) kao zajedničku baštinu abrahamskih religija. • Analizira Dekalog u judaizmu, kršćanstvu i hrišćanstvu, islamu. • Upoređuje etiku s Dekalogom. • Analizira Lex talionisu tradicijama abrahamskih religija. • Analizira Zlatno pravilo u tradicijama abrahamskih religija. • Učenik analizira načine poštivanja i kršenja zapovijedi u kontekstu komunikacije u digitalnom okruženju. • Učenik upoređuje odnos Dekaloga i temeljnih ljudskih prava.
<p>Poveznice sa ZJNPP</p>	
<p>Ključni sadržaji</p>	
<p>Preporučeni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su: Deset Božijih zapovijedi, jevrejstvo i Dekalog, kršćanstvo i Dekalog, hrišćanstvo i Dekalog, islam i Dekalog, etika i Dekalog, Lex talionis, Lex talionis u Starom zavjetu, Lex talionisu Novom zavjetu, Lextalionis u Kur'anu, Zlatno pravilo, temeljna ljudska prava.</p>	
<p>Preporuke za ostvarenje ishoda</p>	
<p>Ishod se ostvaruje u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja i u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika, kao i aktualnim dešavanjima. Projektnim zadacima aktivirati učenike da osvijeste značaj uloge Dekaloga, Lex talionis i Zlatnog pravila u razvijanju i očuvanju moralnosti kako bi mogli bolje sagledati njihov utjecaj na temeljna ljudska prava. Nastavnik će refleksiju staviti na značaj njegovanja moralnih vrijednosti pod utjecajem religija radi očuvanja ljudskog dostojanstva, suživota, tolerancije i poštivanja duhovnih vrijednosti različitih religija, kultura i civilizacija.</p>	
<p>C.IV.4. Analizira osnovna, opća načela na kojima se zasniva ponašanje ljudi u nekoj zajednici.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analizira i prosuđuje opća načelana kojima se zasniva ponašanje ljudi, te prisutnost religioznih i etičko-moralnih sadržaja u medijima, kulturi i znanosti. • Razumije sebe kao dio zajednice i prepoznaje potrebu za saradnjom u rješavanju problema pojedinaca i društva. • Istražuje primjere međureligijskog dijaloga u svom okruženju.
<p>Poveznice sa ZJNPP</p>	<p>DHP 1.1.1, DHP 1.1.2, DHP 1.2.3</p>
<p>Ključni sadržaji</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Opća moralna načela. • Analiza prisutnosti religioznih i etičko-moralnih sadržaja u medijima, kulturi i nauci. • Primjeri međureligijskog dijaloga u zajednici. • Prijedlozi za jačanje međureligijskog dijaloga. 	
<p>Preporuke za ostvarenje ishoda</p>	
<p>Za ostvarenje ovog ishoda nastavnik će pripremiti aktivnosti u kojima će učenici učestvovati, posvećene moralnim i etičkim problemima s kojima se svakodnevno susreću u vlastitom okruženju. Ishod se ostvaruje u povezanosti s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih područja i u skladu s potrebama, interesima i mogućnostima učenika, kao i aktualnim dešavanjima. Aktivnosti, koje se mogu organizirati i u obliku terenskog rada, treba provesti na način da motiviraju učenike na redovno praćenje pouzdanih izvora, te vrednovanje načina na koje pojedinci, društvo, institucije i vlast reagiraju na primjeru saradnje i dijaloga.</p>	
<p>C.V.5 Procjenjuje šta treba i mora raditi društvo da bi probudilo, njegovalo i podržavalo dobro u ljudima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analizira pristupe savremenih medija moralnosti i religioznosti. • Opisuje utjecaj znanosti na moralnost i religioznost savremenog čovjeka. • Objašnjava važnost prisutnosti religioznih i moralno-etičkih tema u savremenim medijima. • Objašnjava i vrednuje utjecaje postmoderne kulture (subjektivizam, fragmentarnost, trenutačnost) na čovjekovu religioznost.
<p>Poveznice sa ZJNPP</p>	<p>DHP 1.2.3, DHP 2.1.2, DHP 3.2.2</p>

Ključni sadržaj

- Moralnost i mediji.
- Religioznost i mediji.
- Odnos znanosti, moralnosti i religioznosti, religioznost u postmodernoj kulturi (subjektivizam, fragmentarnost, trenutačnost).

Preporuke za ostvarenje ishoda

Za ostvarenje ovog ishoda nastavnik će pripremiti aktivnosti u kojima će učenici učestvovati, posvećene moralnim i etičkim problemima u području medija, religioznosti, nauci, postmodernoj kulturi. Odabrane aktivnosti trebaju učenicima omogućiti napredak u vještinama moralnog i etičkog prosuđivanja pri čemu učenici trebaju ispravno koristiti pojmove/ koncepte navedene u razradi ishoda. Aktivnosti, koje se mogu organizirati i u obliku terenskog rada, treba provesti na način da motiviraju učenike na redovno praćenje pouzdanih medijskih izvora, te vrednovanje načina na koje pojedinci, društvo, institucije i vlast reagiraju na nedemokratske i nemoralne pojave.

E/ UČENJE I PODUČAVANJE

Učenje i podučavanje u nastavi Kulture religija potrebno je realizirati prema zadanim odgojno-obrazovnim ciljevima i ishodima učenja. Nastavnici imaju mogućnost izbora različitih pristupa u skladu sa potrebama, interesima i nivoima znanja, vještinama učenika kao i uslovima rada. Uvažavajući postavljena načela učenja i podučavanja, svaki nastavnik Kulture religija može osmisliti način realizacije predmetnog kurikulumu u najboljem interesu i u skladu sa potrebama svojih učenika. Nastavu Kulture religija određuju konkretna iskustva učenika iz međureligijskog suživota kao prirodan doprinos odgojno-obrazovnom procesu. Orijehtirana je na iskustvo, te primjenjuje nastavne metode koje omogućuju tematiziranje životne stvarnosti učenika. Stoga, nastava Kulture religija po svojoj prirodi jeste prvenstveno interaktivna i usmjerena prema učeniku koji aktivno sudjeluje u svim etapama nastavnog procesa, od planiranja do vrednovanja. U centru procesa učenja ne stoji recepcija, nego produkcija znanja, pojmova, sadržaja, običaja i vrijednosti. Nastavnicima se preporučuje da u prvi plan stavljaju tematiziranje životne stvarnosti učenika, pa tek onda proces spoznavanja, učenje i podučavanje kao istraživanje, otkrivanje, izvođenje i promišljanje. Time se ispunjava jedan od osnovnih zadataka nastave Kulture religija, a to je osposobljavanje učenika za dijalog s pripadnicima drugih religija, ali i ljudima drugačijih svjetonazora.

Nastavnik treba biti prije svega voditelj ili moderator aktivnosti koje se provode u nastavnom procesu. Nastavnik učenicima treba osigurati sigurno okruženje u kojem će slobodno i argumentirano iskazivati svoje misli, vodeći računa pri tom da se očuva intelektualni nivo diskusije, te da ona ne izgubi svoj prvobitni cilj. Postupci uvođenja u dijalog izuzetno su bitni za uspješnost nastave Kulture religija jer omogućavaju da nastava bude zanimljiva i poticajna. Nastava Kulture religija podrazumijeva njegovanje intelektualnih vrlina i poboljšanje vještina mišljenja, ali i shvatanje značaja religijskog odgoja, normi, vrijednosti i gledišta na prirodu čovjeka, društvo, kulturu i tradiciju. Podučavanje Kulture religija ne smije biti iznošenje tuđih ideja i mišljenja, bez zalaganja nastavnika da učenike angažira da te ideje i mišljenja propituju, analiziraju, vrednuju i, na kraju, iznesu svoje interpretacije i utemeljene kritike tih ideja i mišljenja. Na ovaj način osigurava se razvoj metakognitivnih kompetencija učenika. Njegovanje i razvoj kritičkog mišljenja osigurava se kroz:

- Problematiziranje, odnosno motiviranje učenika za određenu temu postavljajući pred njih aktuelan i poticajan problem, što se najlakše postiže ukoliko se taj problem tiče njihovog načina i doživljaja svijeta i života.
- Aktualizaciju, odnosno povezivanja prethodno naučenog sa sadašnjim trenutkom i aktuelnim događajima. To je moguće učiniti pomoću knjige, filma, stripa, novinskog članka, aktuelne vijesti iz medija, anegdote, dogodovštine i sl. Aktualizacijom se osigurava razvoj viših nivoa mišljenja, odnosno refleksivnost kod učenika.

Nastavnici bi trebali primjenjivati različite metode svojstvene nastavi Kulture religija, poput: metode razgovora u različitim formama (razvojni razgovor, slobodni razgovor, rasprava, diskusija, oluja ideja...), metode čitanja i rada na tekstu, metode usmenog izlaganja, metode pisanja, studijske posjete i sl. Rad na tekstu zahtijeva dobru pripremu nastavnika – odabir tekstova je također od velike važnosti jer se neki tekstovi mogu dati za samostalno čitanje, pa čak i samostalnu obradu, a drugi mogu poslužiti kao izvrsni ilustrativni primjeri problema u

koji ih želimo uvesti. Poželjno je da se tokom bilo koje vrste dijaloga učenikova pitanja i ideje stavljaju u središte odgojno-obrazovnog procesa, a da nastavnik ima zadatak kreirati okruženje u kojem će se ta pitanja i ideje slobodno i argumentirano raspravljati. Da bi se osigurala inkluzija svih učenika, metode i strategije trebaju biti raznolike i omogućavati aktivno sudjelovanje svih učenika u nastavnom procesu, kao i poticanje i razvijanje njihovih potencijala.

Nastavnici kod učenika trebaju poticati razvoj kompetencija iz područja informacijsko-komunikacijske tehnologije, i to kroz sve oblasti putem davanja različitih zadataka koji zahtijevaju njeno korištenje. Ovo je moguće ostvariti i pomoću raznih edukativnih platformi. Jedna od njih je i eTwinning platforma (<https://www.etwinning.net/bs>) koja nudi priliku za razvoj i jačanje novih vještina i kompetencija za 21. stoljeće. Ova platforma predstavlja dobru pripremu za: razmjenu znanja i iskustva; upoznavanje s načelima vođenja i sudjelovanja u projektima; učenje stranih jezika; korištenje modernih sredstava komunikacije i IKT alata i sl. Dakle, eTwinning, između ostalog, omogućava projektnu nastavu u koju se učenici mogu uključiti na kreativan način, maksimalno angažovani i motivisani za rad. U radu sa učenicima, preporučuje se korištenje različitih stručnih i naučnih članaka i svetih tekstova, različitih umjetničkih, odnosno kulturnih djela, kao i različitih online materijala kojima je neophodno pažljivo metodičko-didaktičko prilagođavanje.

Etička dimenzija nastave Kulture religija treba biti osviještena kroz realizaciju cjelokupnog kurikulumu, i to na način da nastavnik kroz brigu o učenicima potiče brigu učenika jednih za druge, ali i za zajednicu općenito. Ova dimenzija podrazumijeva slobodu argumentiranog izražavanja različitih stajališta, kao i povećanje senzibiliteta i uvažavanje multiperspektivnosti, što je osnova jačanja interkulturnih kompetencija. Ukoliko je moguće učenicima treba omogućiti i posjete različitim institucijama, kao i osigurati povremena predavanja i radionice koja će držati profesori s univerziteta, predstavnici vjerskih zajednica, kao javne i druge relevantne ličnosti, a u skladu sa planiranim sadržajima. Ostvarivanje međupredmetne povezanosti naročito je važno, a sve kako bi se učenicima ukazalo na relevantnost religije i kulture za njihov život, odnosno na sadržaje koje uče iz drugih nastavnih predmeta.

Nastavni predmet Kultura religija s jedne strane predstavlja osnovu za razumijevanje i suživot, a s druge strane pomaže učenicima da uvide posebnost religijskog u odnosu na druge pristupe svijetu i životu, njegujući i potičući pri tome refleksivnost učenika, njihovu kritičku svijest, temeljne humanističke vrijednosti i vrline. Učenici se potiču na samospoznaju, samorefleksiju i samoregulaciju, što bi u konačnici trebalo rezultirati odgovornim i angažiranim građanima. U nastavi Kulture religija potrebno je kontinuirano uvažavati opće principe individualizacije i diferencijacije utemeljene na zadanim ciljevima i ishodima učenja. To se postiže davanjem različitih vrsta aktivnosti i zadataka u smislu njihove zahtjevnosti, a u skladu s individualnim sposobnostima učenika koje procjenjuje sam nastavnik.

F/ VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU

Svrha vrednovanja je, prije svega, unapređivanje učenja i napredovanja učenika kao aktivnog sudionika u nastavnom procesu. Pri vrednovanju posebnu pažnju treba usmjeravati na cjelovit razvoj i pozitivnu motivaciju učenika. Vrednovanje u nastavnom predmetu Kultura religija nem za cilj samo postignuće brojčanih ocjena, nego je ono ponajprije usmjeravanje i motiviranje učenika za procese razumijevanja, reflektiranja, kritičkog i kreativnog promišljanja, te samovrednovanja. Vrednovanje treba da bude u službi poticanja individualnog razvoja učenika i osnaživanja njegovog interesa za pojedina predmetna područja. U procesu vrednovanja se treba voditi računa o temeljnim načelima predmetnog kurikulumu, vrijednostima, ciljevima, posebno odgojno-obrazovnim ishodima učenja. Temeljni elementi vrednovanja u okviru Kulture religija su usko povezani s nastavnim područjima, tematskim sadržajima i ishodima učenja. Elementi vrednovanja su:

- Znanje - usvajanje, interpretiranje, razumijevanje i argumentiranje temeljnih činjenica, pojmova, događaja i tekstova na razini zadanih nastavnih područja i definiranih odgojno-obrazovnih ishoda učenja koji odražavaju njihovu složenost na spoznajnom, doživljajnom i djelatnom planu.
- Stvaralačko izražavanje - stavljajući naglasak na učenikovo stvaralaštvo koje zahtijeva zalaganje i njegove druge sposobnosti i mogućnosti da usvojene spoznaje, znanja, stavove i vrijednosti poveže s vlastitim iskustvom, učeniku se omogućava da se u procese učenja i iskazivanja naučenog kreativno uključi u različite stvaralačke aktivnosti (usmeno, pisano, likovno, muzičko, digitalno...).

Na taj se način uvažavaju, podržavaju i razvijaju različite individualne i socijalne sposobnosti svakog pojedinog učenika i ujedno potiče interdisciplinarnost i korelacija s drugim nastavnim predmetima. Elementi vrednovanja usklađeni su s odgojno-obrazovnim ishodima čije se ostvarenje predlaže u svim nastavnim područjima predmetnog kurikulumu. Usmjereni su na vrednovanje naučenog što se očituje u vrednovanju učenikovih znanja i vještina. Vrednovanje ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda označava sve postupke kojima se prikupljaju i analiziraju informacije o postignućima učenika i njihovom napretku, te donosi profesionalna procjena o učenju i rezultatima učenja, ali i o uspješnosti podučavanja. Nastavni predmet Kultura religija ima više ciljeva učenja i podučavanja i odgojno-obrazovnih ishoda, tako da bi bilo teško zamisliti jedan tip zadatka ili jedan način vrednovanja kojim bi se provjeravala ostvarenost svih važnih ciljeva učenja i podučavanja i odgojno-obrazovnih ishoda samog predmeta. Zbog toga je potrebno koristiti različite vrste ocjenjivanja, zadataka, pristupa i načina vrednovanja, kao što su: samostalni učenički radovi, testovi, eseji, izvještaji, projekti, seminarski radovi, rasprave, usmena izlaganja, prezentacije, analize, terenski rad i aktivnostina času, bilješke o praćenju rada svakog učenika i saradnje s drugima, učeničke samoprocjene i sl. Obzirom da je u ciljevima učenja i podučavanja predmeta navedeno da učenici treba da razviju sposobnost kritičkog mišljenja i evaluiranja, da primjene teoriju u rješavanju praktičnih pitanja i koriste komunikacione vještine, potrebno im je dati onu vrstu zadatka koja će uključivati ove kompetencije (npr. projektni zadatak ili analiza (studija) slučaja). Vrednovanje se ostvaruje tokom cijelog nastavnog procesa (na svakome nastavnom satu) te uključuje, praćenje učenika u procesu učenja, uočavanje mogućih poteškoća, pružanje

potpore u vidu poboljšanja učenja radi boljeg postignuća ishoda učenja, a kriteriji vrednovanja i ocjenjivanja moraju biti jasno određeni i unaprijed poznati. Formativni pristup vrednovanju (vrednovanje za učenje) ne rezultira ocjenom i usmjeren je na unapređivanje i prilagođavanje budućeg učenja i podučavanja. U nastavnom procesu se kontinuirano prati napredovanje učenika i prema tome osmišljavaju se načini učenja i podučavanja, a učenik dobiva povratne informacije o svom radu i napredovanju.

Cjelovito vrednovanje postignuća učenika se ostvaruje na nivou:

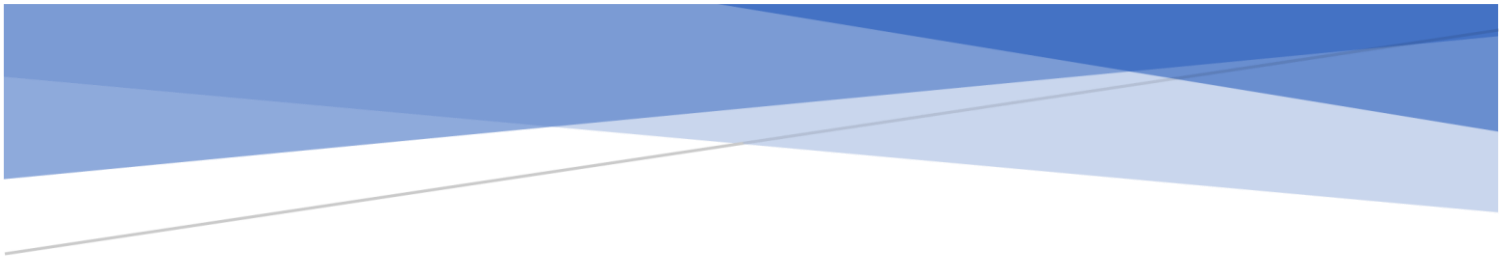
- Vrednovanja za učenje usmjereno je motiviranju učenika na rad i usvajanje znanja i vještina iz nastavnog predmeta Kultura religija. Postupci kojima učitelj utvrđuje ovaj oblik vrednovanja mogu biti intenzitet sudjelovanja u različitim vrstama dijaloga (odgovori na postavljena pitanja tokom procesa podučavanja, samostalno postavljanje pitanja vezanih uz pojašnjenje ili dublji uvid u teme, te razgovor s ostalim učenicima i nastavnikom), predstavljanje radova/referata, plakata, opažanje učenika tokom individualnog i grupnog rada i slično.
- Vrednovanja kao učenje razvija samostalnost i odgovornost učenika i daje mu uvid u proces (samo)vrednovanja koje se zasniva na promišljenoj i argumentiranoj kritici i samokritici, a što rezultira uspješnim prilagođavanjem ličnih pristupa učenju i preuzimanju veće odgovornosti za učenje. Ovaj nivo vrednovanja usmjeren je na razvijanje učenikove refleksije i razumijevanja usvojenih znanja, poticanje na samoinicijativu i nove aktivnosti koje će dolaziti od samih učenika.
- Vrednovanja naučenog - ostvaruje se nakon određene tematske cjeline ili obrazovnog razdoblja radi procjene nivoa usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda kod učenika nakon procesa podučavanja i učenja. Ostvaruje se kako bi se provjerila ostvarenost planiranih odgojno-obrazovnih očekivanja i ishoda, kao i primjena znanja na nove životne situacije. Ovaj oblik vrednovanja se primjenjuje za redovno izvještavanje o postignutim rezultatima (učenik, roditelj), a iskazuje se valjanim, objektivnim i pouzdanim ocjenjivanjem. Vrednovanje naučenoga se preporučuje procjenjivati i ocjenjivati tehnikama kao što su: razgovor i razmjena mišljenja s učenikom, usmeno izlaganje analize moralnog i etičkog problema, izlaganje istraženih slučajeva (referati, prezentacije, studije slučajeva), primjena oluje ideja, npr. o mogućim rješenjima nekog moralnog problema, provođenje grupne rasprave ili debate među učenicima, osmišljavanje i provođenje učeničkih individualnih aktivnosti djelovanja u zajednici, osmišljavanje i provođenje učeničkih grupnih projekata, učenička izvještavanja o provedenim aktivnostima predstavljena kroz medij koji učenik samostalno odabire, individualna ili grupna izrada kreativnih sadržaja na zadane teme (plakati, kratki videozapisi i sl.).

U nastavnom predmetu Kultura religija posebno se ističe važnost korelacije usvojenih znanja, ponašanja i oblikovanja stavova, te usvajanja temeljnih vrijednosti. Nastavnici imaju autonomiju i odgovornost da izaberu najprikladnije metode i tehnike vrednovanja unutar pojedinih pristupa vrednovanju (ovisno o obilježjima učenika i škole, te određenim situacijskim faktorima). Izabrane metode i tehnike trebaju omogućiti dokumentiranje i procjenjivanje odgojno-obrazovnih ishoda i omogućiti utvrđivanje različitih nivoa usvojenosti. Kod svakog postupka vrednovanja nastavnik određuje specifične elemente

vrednovanja povezane s konkretnim sadržajima i aktivnostima (znanjem, vještinama i stavovima) koji su bili predmet učenja i podučavanja. Učenicima kod kojih su opažena odstupanja u ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda potrebno je pružiti odgovarajuću odgojno-obrazovnu podršku radi zadovoljavanja njihovih odgojno-obrazovnih potreba. Ključni element procesa vrednovanja jeste povratna informacija. Da bi vrednovanje moglo uticati na popravljanje procesa učenja nastavnik izvještava učenika o njegovim postignućima kroz jasne, pozitivne i konstruktivne povratne informacije o rezultatima u odnosu na definirane ishode učenja i podučavanja kultura religija, a izvještaj upotpunjuje savjetima za unapređenje rezultata. Na jednak način izvještava roditelje, te druge koji traže informaciju o postignućima učenika, npr. razrednika, druge nastavnike iz razrednog vijeća i sl. U izvještavanju učenika o rezultatima vrednovanja treba se usredotočiti na postignuća i napredak u odnosu na ishode, umjesto na prosuđivanje uspjeha ili neuspjeha na temelju ocjena ili u odnosu na druge učenike. Informacije i preporuke trebaju biti razumljive i učenicima i roditeljima, kao i utemeljene na valjanim i nepristrasnim informacijama o napredovanju i postignućima prikupljenim tokom procesa vrednovanja. Jedna od temeljnih svrha izvješćivanja učenika o postignućima je ujedno i unapređenje partnerskog i saradničkog odnosa nastavnika i učenika temeljenog na međusobnom poštovanju i povjerenju.

G/ PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Nastavu kulture religija mogu izvoditi nastavnici koji su završili odgovarajući četverogodišnji studij i stekli zvanje:
 - profesor historije/povijesti/istorije,
 - profesor filozofije i sociologije,
 - profesor sociologije,
 - profesor teologije,
 - diplomirani teolog sa položenom pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkom grupom predmeta,
 - diplomirani politolog sa položenom pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkom grupom predmeta.
- Nastavu kulture religija mogu izvoditi i lica koja imaju završen najmanje najmanje II (drugi) ciklus Bolonjskog sistema studiranja u trajanju od jedne godine (60 ECTS bodova) ili dvije godine (120 ECTS bodova) – ukupno 300 ECTS bodova sa bodovima prvog ciklusa, koja su stekla akademsku titulu i zvanje magistra ili ekvivalenta za određenu oblast.
- Lica koja u toku studija nisu polagala ispite iz pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke grupe predmeta, dužna su ove ispite položiti u roku od godinu dana od dana stupanja na posao nastavnika.

[The main body of the page is intentionally blank, containing no text or other content.]

